

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-29>

УДК 336.7

Шалигіна Ірина Валеріївна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2906-3593>

Iryna Shalyhina

Sumy National Agrarian University

**КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ ПІД ЧАС
ВІЙНИ: ЕФЕКТИВНЕ ФОРМУВАННЯ ТА МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ****LOAN PORTFOLIO OF UKRAINIAN BANKS DURING THE WAR:
EFFECTIVE FORMATION AND MINIMIZATION OF RISKS**

Анотація. Стаття присвячена актуальним питанням формування, діагностики та мінімізації ризиків кредитного портфелю банківських установ під час війни в Україні. Досліджені теоретичні основи формування кредитного портфелю, визначені його основні типи, а також представлена класифікація основних груп та видів факторів кредитних ризиків в банках. Представлені найбільші кредитні портфелі українських банків як в розрізі їх клієнтів (фізичних та юридичних осіб) так і в цілому. Визначено, що в цілому кредитні портфелі банків зменшилися із запровадженням НБУ надзорської монетарної політики та високих кредитних ризиків через війну в Україні. В статті проведена детальна діагностика формування кредитного портфелю АКБ «Індустріалбанк», його загальної структури, за видами діяльності, динаміки частки непрацюючих кредитів (NPL) в його кредитному портфелі за 2020–2022 рр., а також запропоновані напрямки мінімізації ризиків.

Ключові слова: банківські установи, кредитування, кредитний портфель, непрацюючі кредити, кредитний ризик.

Summary. The article is devoted to the topical issues of forming, diagnosing and minimizing the risks of the credit portfolio of banking institutions during the war in Ukraine. The theoretical foundations of the formation of the credit portfolio are studied, its main types are determined, and the classification of the main groups and types of credit risk factors in banks is presented. Stable functioning of the banking system is a guarantee of stable functioning of the national economy. This strategy depends precisely on how effective the developed bank lending policy is both on the part of the NBU and at the level of an individual banking institution. Therefore, the most important direction for banks is the search for effective mechanisms for improving their own lending system, forming a loan portfolio and minimizing credit risk. The article examines and presents the largest loan portfolios of Ukrainian banks both by their clients (individuals and legal entities) and as a whole for the 2022. It was determined that the overall credit portfolios of banks decreased in 2023 with the introduction of the NBU's tight monetary policy and high credit risks due to the war in Ukraine. The article provides a detailed diagnosis of the formation of the loan portfolio of АКБ "Industrialbank", its general structure and types of activity. It was revealed that in the loan portfolio of АКБ "Industrialbank" for 2020–2022 the largest specific weight of 96.1%, 95.7% and 95.7% belongs to lending to corporate clients. The main indicator that affects the solvency of both a banking institution and the country's banking system as a whole is the share of NPLs. The presented dynamics of the NPLs indicator in the bank's loan portfolio during the research period indicate that the bank increased the amount of non-performing loans, which negatively affected its stability and solvency. Although in general, almost all banks carried out more active work on the settlement of issues with problem non-performing loans, but still a large share of them still remained in loan portfolios. It was the war that led to a wave of defaults by both legal and individual customers. Therefore, in order to minimize credit risk, it is proposed to become a participant and partner of the new Fund for partial guarantee of loans in agriculture, which began its activity in 2024.

Keywords: banking institutions, lending, loan portfolio, non-performing loans, credit risk.

Постановка проблеми. Стабільне функціонування банківської системи є запорукою стійкого функціонування національної економіки. Ця стратегія залежить саме від того наскільки ефективною є розроблена політика банківського кредитування

як з боку НБУ, так і на рівні окремої банківської установи. Тому найбільш важливим напрямком для банків є пошук саме дієвих механізмів щодо вдосконалення власної системи кредитування. При цьому потрібно також враховувати й оптимальне

співвідношення між власними доходами та ризиками, що є досить особливим та чутливим питанням для українських банків саме в сучасних умовах війни. Найбільш вразливими в даному напрямку є банки в приграничних областях: Сумській, Чернігівській, Харківській, Запорізькій, Дніпропетровській та інших областях України.

Актуальність обраної теми дослідження полягає у самій проблематиці формування кредитного портфелю банку в розрізі процесів банківського кредитування та мінімізації кредитних ризиків. З огляду на те, що є досить негативний вплив на діяльність вітчизняних банків від наслідків війни, то особлива увага ними має приділятися саме погіршенню якості їх кредитних портфелів. Саме в 2022 році в банках почало зростати співвідношення проблемних заборгованостей в загальній структурі кредитних портфелів. А це в свою чергу – до отримання банками збитків від основної діяльності та зменшення розмірів їх капіталізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування кредитного портфеля в банківських установах та мінімізації кредитного ризику досліджується вітчизняними та закордонними вченими. Так, питаннями щодо теоретичних аспектів кредитування, його особливостей та класифікації, формування та управління кредитним портфелем, а також дослідження кредитної політики банків займаються такі науковці як: Артем'єва І.О., Бондарчук І.С., Мельничук І.Н., Великий Ю.В., Островська Н., Степаненко К., Харченко О.М. та інші. Отже, незважаючи на значну кількість проведених досліджень все ж таки значної уваги потребує дослідження формування, якості кредитного портфеля та мінімізація кредитного ризику національних банків в сучасних умовах війни в Україні.

Мета статті. Формування банками сучасної та ефективної системи кредитування залежить від їх діючого кредитного портфелю. Дійсно важливим для банків при кредитуванні своїх клієнтів є надання ним саме якісних кредитів, які відповідають і його кредитній політиці, і загальній стратегії розвитку при цьому мінімізувавши кредитний ризик. Для виконання таких завдань потрібно вчасно проводити аналіз кредитного портфеля банку для вчасного реагування на зміни, які відбуваються, особливо в умовах війни в Україні. Метою статті є теоретичне обґрунтування щодо сутності кредитного портфеля та його формування банківськими установами, а також проведення діагностики кредитного портфелю АКБ «Індустріалбанк» під час війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш важливою ланкою в системі вже управління кредитним портфелем банку є механізм його формування, який дозволить йому знайти найбільш оптимальний шлях розвитку кредитної політики. Саме кредитний портфель є головним

джерелом доходу будь-якого банку, але при цьому, і несе в собі найбільше ризиків. Що з теоретичної точки зору кредитний портфель є сукупністю всіх позик банку, які згруповані за певними параметрами. Тобто всі основні характеристики банку (його фінансові результати, показники ліквідності, репутація, стійкість та інше) залежать саме від того, наскільки якісним і збалансованим є його кредитний портфель, структура та система управління кредитними ризиками для їх мінімізації [1].

В залежності від того якою є мета у банківської установи формується власний кредитний портфель, і саме того типу, що потрібен для її ефективної діяльності. Тип кредитного портфеля банку виступає унікальною його характеристикою. Вона базується саме на визначенні необхідного співвідношення банківського прибутку та кредитних ризиків. На рисунку 1 представлені типи кредитних портфелів комерційних банків.

Ризиковий кредитний портфель характеризується підвищеним рівнем прибутковості однак при досить високому рівні ризику. Доходний кредитний портфель має нижчий рівень прибутку при мінімальних кредитних ризиках. А вже що стосується саме збалансованого кредитного портфелю, то він є сукупністю всіх кредитів банку, має певну структуру та власні фінансові характеристики, які є в межах вибору найбільш ефективного вирішення поєднання ризику й прибутковості.

Як було вже визначено, що найважливішим джерелом прибутку кожної банківської установи є саме кредитні операції. Хоча останнім часом, особливо зараз під час війни, зростають негативні моменти у вигляді неповернутих кредитів. Все це має негативний вплив на безпеку банківської установи, її стійкості та стабільності. Тому виникає необхідність у тому, щоб сформувати кредитний портфель банку таки чином, щоб він зміг забезпечити йому на перспективу високі показники ліквідності при максимальному рівні доходності з мінімальним рівнем кредитного ризику. Сам кредитний ризик визначається за такими показниками як розмір фінансових витрат через невчасне повернення позичальником сум загального боргу по кредитам і відсотків, а також – за втратами через їх повне неповернення. Від впливу чинників та характеру їх прояву є залежність щодо виникнення та розвитку кредитного ризику у банків [3].

Основні кредитні ризики можна поділити на конкретні групи в залежності від сфери їх виникнення, які представлені у таблиці 1.

Для того, щоб виявити резерви, які можуть підвищити ефективність здійснення кредитної діяльності для досягнення запланованого рівня доходності та допустимого рівня ризику банківські установи здійснюють аналіз свого кредитного портфеля. Даний аналіз можна проводити в 2 напрямках, а саме:

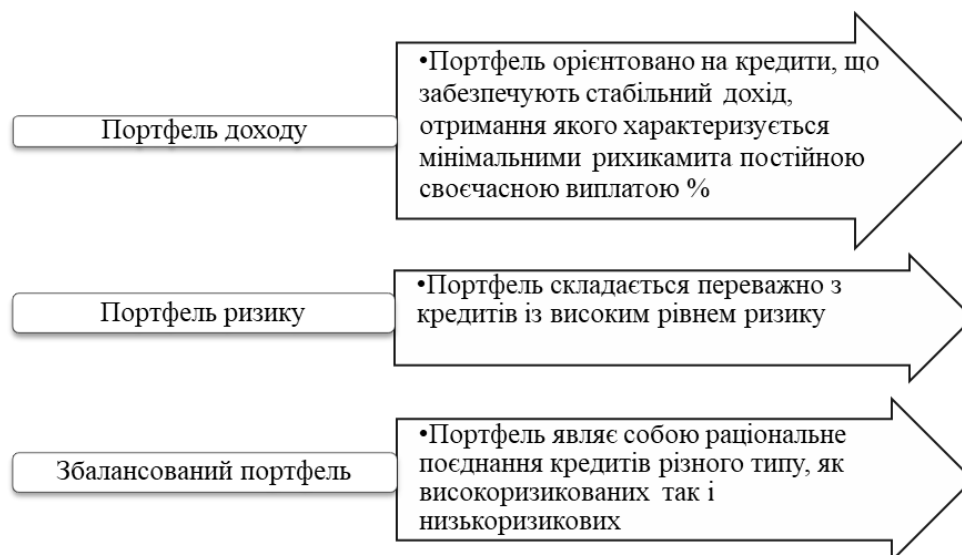

Рисунок 1 – Основні типи кредитних портфелів банківських установ

Джерело: [2]

1. Аналізуючи структуру та динаміку кредитного портфеля за термінами кредитування, валютуванням кредитів, видами кредитних продуктів, сферами економіки, а також рівнем ризику тощо;

2. Здійснюючі якісний аналіз самого кредитного портфеля через оцінку його ризиковості та дохідності.

Отже, на основі цього аналізу керівництво банку формує ефективний кредитний портфель та приймає рішення щодо зміни його структури з метою підвищення дохідності вкладень та оптимізації з погашення позик, що позначається на ліквідності та прибутковості банку.

Таким чином, з початком війни банки з приватним капіталом не прагнули змінити власні біз-

нес-моделі. Посилилася тільки роль державних банків через виконання ними соціальної функції. Її зміст полягає в активізації кредитування через державні програми та через яку вони дійсно стали лідерами з кредитування саме державних підприємств. Саме в кризові періоди збільшується їх частка на ринку банківських послуг і це є досить логічним. Подальший процес приватизації державних банків відновиться вже після закінчення війни. Тому зараз найбільш актуальним для них питанням постає саме оновлення їхніх розроблених стратегій розвитку з урахуванням умов безпечної невизначеності на тривалі терміни [4].

На рисунку 2 представлені найбільші кредитні портфелі українських банків за 2022 рік.

Таблиця 1 – Класифікація основних груп та видів факторів кредитних ризиків в банках

Групи факторів	Види факторів
Зовнішні фактори (банківські установи та їх контрагенти)	<ul style="list-style-type: none"> – нормативно-законодавче регулювання діяльності банківських установ; – нормативно-законодавче регулювання діяльності позичальника; – стан розвитку економіки; – кон'юнктура попиту на кредитні ресурси та їх пропозиції на фінансово-кредитному ринку; – рівень конкуренції між банківськими установами та контрагентами; – політична ситуація в країні; – форс-мажорні обставини (природні катаклізми, воєнні дії тощо)
Внутрішньобанківські фактори кредитних ризиків	<ul style="list-style-type: none"> – надмірна концентрація кредитного портфеля; – надмірна диверсифікація кредитного портфеля; – відсутність ефективних методів оцінки та регулювання кредитних ризиків за етапами кредитного процесу; – неадекватна оцінка впливу чинників кредитних ризиків; – низький кваліфікаційний рівень, компетенція та досвід роботи фахівців тощо
Фактори, притаманні діяльності позичальника	<ul style="list-style-type: none"> – репутація позичальника; – капітал позичальника; – спроможність позичальника успішно вести справу; – кредитоспроможність позичальника; – ліквідність забезпечення за кредитом тощо

Джерело: [2; 3]

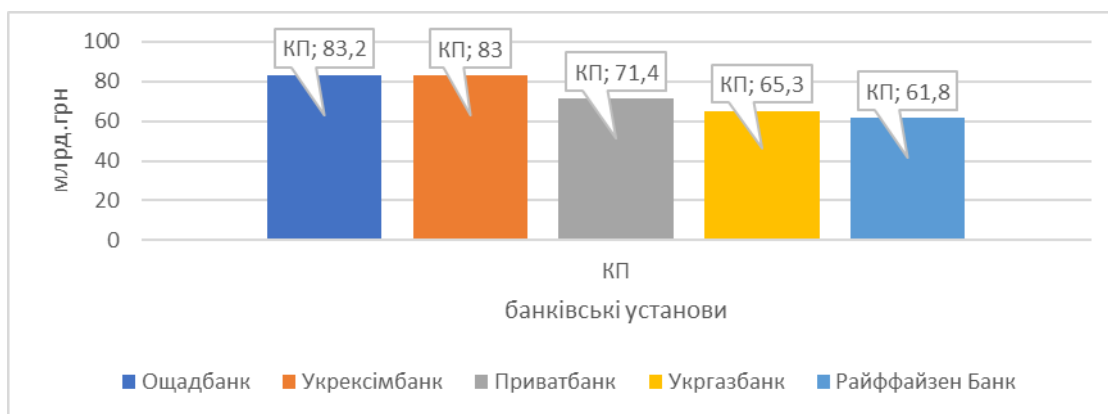

Рисунок 2 – Найбільші кредитні портфелі українських банків за 2022 р.

Джерело: НБУ [5]

Отже, в 2022 році найбільші кредитні портфелі були представлені першою трійкою українських банків як: Ощадбанк, Укрексімбанк та Приватбанк. Замикають же п'ятірку найбільших – Укргазбанк та Райффайзен Банк.

На рисунку 3 представлені найбільші кредитні портфелі українських банків за 2022 рік в розрізі клієнтів – юридичних осіб.

Найбільшим кредитним портфелем клієнтів – юридичних осіб в 2022 році були кредитні портфелі Укрексімбанку, Ощадбанку, Укргазбанку, Райффайзен Банку та ПУМБ.

На рисунку 4 представлені найбільші кредитні портфелі українських банків за 2022 рік в розрізі клієнтів – фізичних осіб.

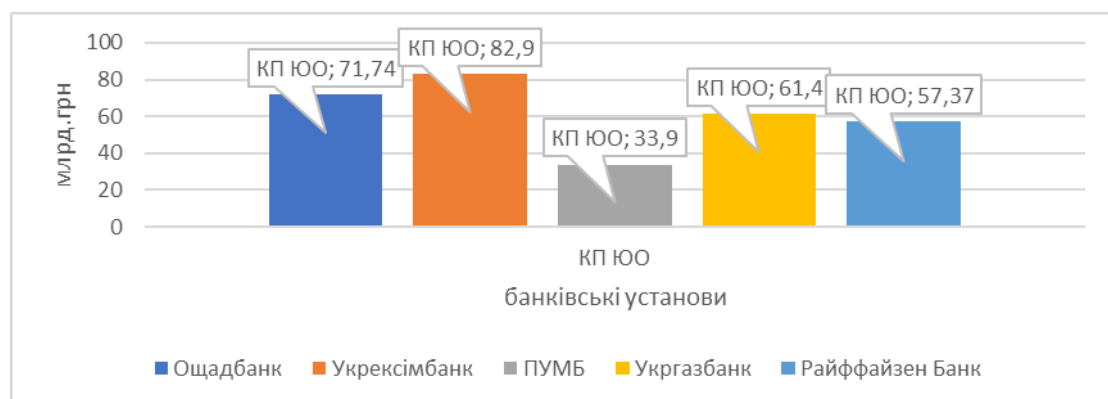

Рисунок 3 – Найбільші кредитні портфелі українських банків в розрізі клієнтів – юридичних осіб за 2022 р.

Джерело: НБУ [5]

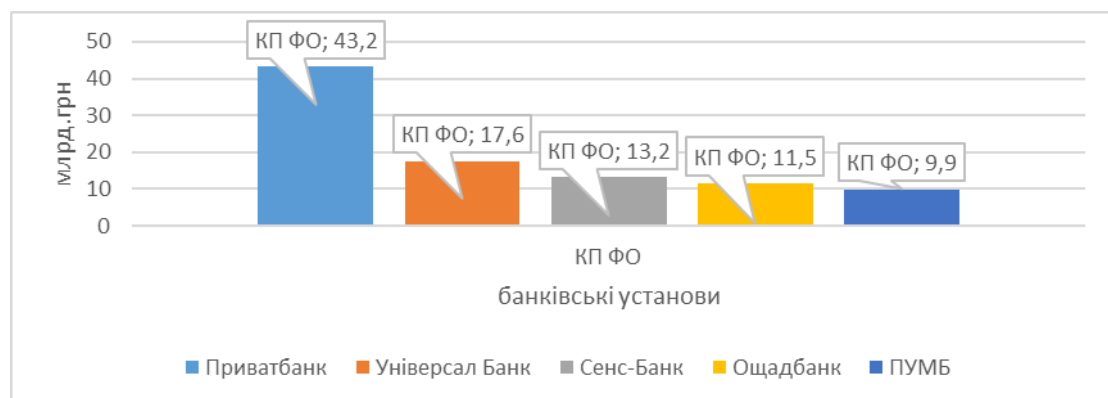

Рисунок 4 – Найбільші кредитні портфелі українських банків в розрізі клієнтів – фізичних осіб за 2022 р.

Джерело: НБУ [5]

Найбільшим кредитним портфелем в розрізі клієнтів – фізичних осіб в 2022 році були кредитні портфелі: Приватбанку, Універсал Банку, Сенс Банку, Ощадбанку та ПУМБ.

Вже у 2023 році на 1% (майже на 8 млрд. грн) від загального обсягу зменшився загальний кредитний портфель українських банків. Це відбувалося через запровадження НБУ наджорсткої монетарної політики та високих кредитних ризиків через війну. Банками надавалися лише невеликі кредити при зниженні частки бізнес-груп у їх кредитних портфелях, і тому відповідно через це в них відбулася диверсифікація. Нові кредити отримували в основному сільськогосподарські підприємства та суб'єкти господарювання оптової торгівлі через участь у програмі «Доступні кредити 5-7-9%». В 2023 році урядом були введені певні зміни в дії цієї програми де підтримка почала надаватися як на інвестиційні цілі так і фінансування оборотного капіталу підприємств. Розмір портфелю кредитів за цією програмою становив 108 млрд. грн, що є третиною чистого корпоративного кредитного портфеля банків України у національній валюті.

Планується, що впродовж поточного 2024 році поступово буде збільшуватися кредитний портфель у банків відносно 2022–2023 рр., але дещо послабляться пільгові державні програми. Більш активно почнуть банки видавати кредити тільки після того, як в країні буде більш менш стабільна безпекова ситуація [5; 6].

Для більш детального дослідження щодо формування кредитного портфелю було обрано АКБ «Індустріалбанк», який став більш збитковим за всіма показниками саме в 2022 році. А прибутковим цей банк був тільки у «довоєнному» 2021 році, коли він поступово вийшов із стану

збитковості та отримав прибуток від своєї діяльності. Вже у 2022 році керівництво банку розробило та запровадило заходи для того, щоб підтримати власну ліквідність та стабільність. Почали більш ефективно управляти як кредитними так і іншими ризиками, підтримувати на належному рівні розмір власного капіталу та інше. Через те, що у 2022 році через війну зменшилася ділова активність клієнтів банку, ним було проведено переоцінку їх кредитоспроможності за покращеною методикою. В 2023 році банк почав надавати кредити своїм клієнтам за новим «воєнним» кредитним портфелем, в якому вже було враховано всі можливі ризики.

Структура кредитного портфеля АКБ «Індустріалбанк» за видами кредитів за період 2020–2022р.р. представлена на рисунку 5.

В кредитному портфелі АКБ «Індустріалбанк» за 2020–2022р.р. найбільша питома вага 96,1%, 95,7% та 95,7% належить кредитуванню корпоративних клієнтів. Щодо динаміки за період дослідження, то можемо зазначити про незначне її зменшення на 0,4% в загальній структурі кредитного портфелю. Щодо іпотечного житлового кредитування, то його питома вага в структурі кредитного портфелю представлена відповідно у 2,5%, 2,5% та 2,7% за період дослідження, що в загальній динаміці показує про позитивну тенденцію зростання. Споживче кредитування має найменшу питому вагу відповідно 1,4%, 1,8% та 1,6%, яка також зростає в динаміці на 0,2% на кінець 2022 року.

Динаміка складу та структури кредитного портфелю АКБ «Індустріалбанк» за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності представлена в таблиці 2.

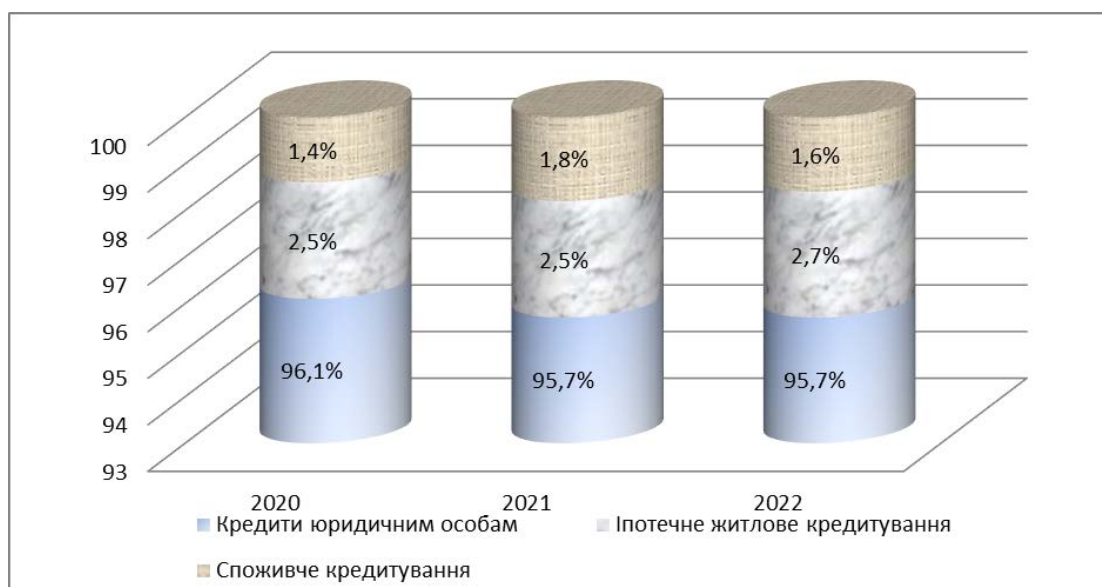

Рисунок 5 – Структура кредитного портфеля АКБ «Індустріалбанк» за видами кредитування, 2020–2022 рр., (%)

Джерело: фінансова звітність банку [7]

Таблиця 2 – Склад та структура кредитного портфелю АКБ «Індустріалбанк» за галузями економіки та напрямками комерційної діяльності, 2020–2022 рр.

Види кредитів	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення 2022/2020 (+;-)
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	
Управління нерухомістю	874775,0	41,3	963264,0	49,2	1351294,0	60,8	476 519,0
Торгові компанії	443768,0	20,9	382823,0	19,6	438703,0	19,7	-5065,0
Будівництво	94770,0	4,5	209399,0	10,7	57511,0	2,6	-37 259,0
Фінанси	202341,0	9,6	165577,0	8,5	140142,0	6,3	-62 199,0
Фізичні особи	81641,0	3,9	84372,0	4,3	96073,0	4,3	14 432,0
Промислове виробництво	316203,0	14,9	76987,0	3,9	70388,0	3,2	-245 815,0
Сільське господарство та харчова промисловість	51287,0	2,4	34446,0	1,8	18253,0	0,8	-33 034,0
Енергетична промисловість	45220,0	2,1	29884,0	1,5	40391,0	1,8	-4 829,0
Діяльність в сфері інформації	1193,0	0,1	3084,0	0,2	2612,0	0,1	1 419,0
Інші галузі	7137,0	0,3	7580,0	0,3	6315,0	0,4	-822,0
Всього	2118235,0	100	1957416,0	100	2221682,0	100	103347,0

Джерело: фінансова звітність банку [7]

З таблиці 2 бачимо, що за 2020–2022 рр. є позитивне хоча і незначне, але зростання обсягів кредитування на 5,0%. З'ясовано, що це відбулося через зростання на 55,0% кредитування управління нерухомістю, 18,0% фізичних осіб, а також на 19,0% у сфері інформації. Зменшення ж у 2022 році було відмічене щодо кредитування промислового виробництва практично на 80,0% та фінансових установ на 31,0%, а за іншими кредитами суми зменшення були незначними. В 2022 році найбільша питома вага в структурі виданих кредитів економічним суб'єктам є у кредитів, які були надані для управління нерухомістю – 60,8%. Далі, друге положення має питома вага кредитування торгових компаній – 19,7%, а третє – кредитування фінансів – 6,3%. Інші види кредитів в кредитному портфелі АКБ «Індустріалбанк» становить менше ніж 4,3%. Найменша ж питома вага 0,1% належить кредитуванню діяльності сфери інформації та телекомунікації.

Основний показник, який впливає на платоспроможність і банківської установи, і банківської

системи країни в цілому – це частка NPL. До класифікації НБУ, непрацюючим кредитом (NPL) є актив, за яким прострочення у погашенні боргу є більшим за 90 днів (30 днів для банків-боржників) або борг, за яким боржник є неспроможним забезпечити це виконання зобов'язань без стягнення забезпечення за ним.

Наявність прострочених кредитів у банку може призвести до: недоотримання чи взагалі не отримання доходів; стану коли, витрати банку будуть перевищувати його доходи; банк буде поступово втрачати ліквідність та буде не зможе проводити на перспективу навіть самі прості касові операції зі своїми клієнтами. Вищезазначена ситуація відбувається саме через те, що в банку накопичуються вже значні обсяги NPL, і все це в свою чергу потребує додаткових ресурсів вже під формування резервів під NPL. В кінцевому результаті це призведе до неплатоспроможності, неліквідності та значного скорочення розміру власного капіталу, що є для банку так званою «подушкою» безпеки.

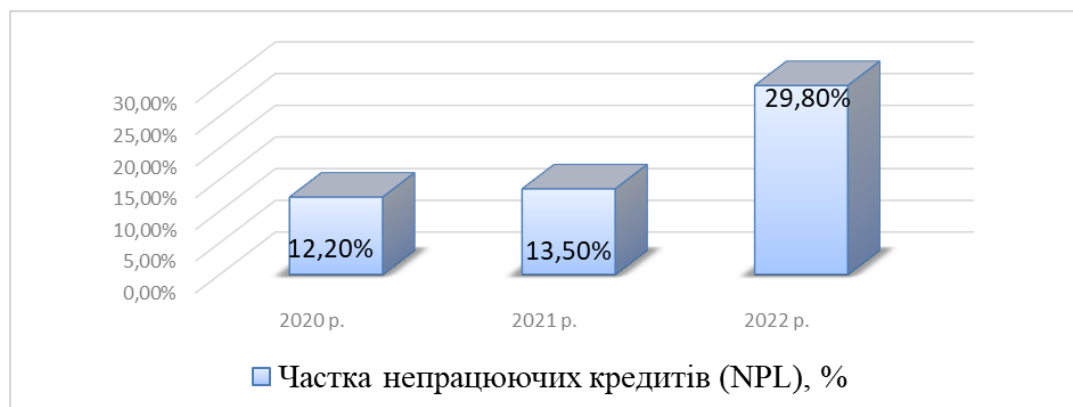

Рисунок 6 – Динаміка частки непрацюючих кредитів NPL в кредитному портфелі АКБ «Індустріалбанк» за 2020–2022 рр., %

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [5]

Представимо на рисунку 6 динаміку частки непрацюючих кредитів (NPL) в кредитному портфелі АКБ «Індустріалбанк».

Рисунок 6 свідчить про те, що за період дослідження АКБ «Індустріалбанк» негативно наростив суму непрацюючих кредитів і відповідно частка NPL зросла з 12,2% у 2020 році до 29,8% у 2022 році, тобто в цілому за період дослідження зростання цього показника в кредитному портфелі банку було на 17,6%.

Також було проведено детальну оцінку динаміки частки непрацюючих кредитів в кредитному портфелі АКБ «Індустріалбанк» з 2022 до 01.10.2023 року (помісячно), що зображено на рисунку 7.

Відповідно до рисунків 6-7 зазначимо про те, що у 2022 році частка непрацюючих кредитів в кредитному портфелі банку становила 29,8% та така ж сама тенденція залишилася й до лютого 2023 року. Однак вже у березні 2023 року АКБ «Індустріалбанк» значно нарощує цей показник до 46,7%, що є майже на 17% більше за показник 2022 року та початку 2023 року. У квітні ж цього року показник NPL мав найвище історичне «негативне» значення у 47,10%. Майже половину кредитного портфелю банку становили непрацюючі кредити. В свою чергу це і призвело на те, що у нього погіршилася стійкість, платоспроможність та зростає збитковість банківської діяльності. З травня 2023 року АКБ «Індустріалбанк» поступово почав виходити із цієї кризи зменшуючи і обсяги непрацюючих кредитів, і їх частку в загальному кредитному портфелі. До жовтня 2023 року частка NPL позитивно зменшилася до 41,1% і за тенденцією мала б скоротитися до кінця року.

В 2023 році за даними НБУ, частки NPLs були визнані українськими банками в повному обсязі, а їх резерви покривали 98% кредитів (перевищують 100 млрд грн). Водночас рівень проблемних кредитів залишався високим, особливо стосувалося балансів державних банків (понад 70% всіх NPLs сектора, а близько 42% припадав тільки на Приватбанк). В свою чергу НБУ наполягав на більш інтенсивному розчищенні балансів банків через списання кредитів, які не є працюючими, реструктурувати їх чи навіть продати. На 01.01.2024 року частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі вже становила 37,4%, це є меншим від аналогічного періоду 01.01.2023 року на 0,8 п.в. Щодо обсягу непрацюючих кредитів, то цей показник за 2023 р. зменшився до 422,4 млрд. грн, тобто на 9,7 млрд. грн.

Основним фактором, який привів до зниження частки NPL, було збільшення у банків їх кредитного портфелю через відновлення стабільного процесу кредитування. Було відмічене відновлення бізнес-активності суб'єктів господарювання, зокрема й в регіонах приграничних із агресором. Тому чистий корпоративний кредитний портфель мав позитивну тенденцію до зростання (впродовж 7 місяців), включаючи кредити не за державними програмами підтримки та збільшення розмірів кредитування за роздрібними незабезпеченими споживчими та іпотечними позиками. Також свій вплив мала реструктуризація, подальше відновлення обслуговування так званих проблемних заборгованостей корпоративних клієнтів та їх списання по клієнтам-фізичним особам (переважно у державних банках). Хоча банки й проводили

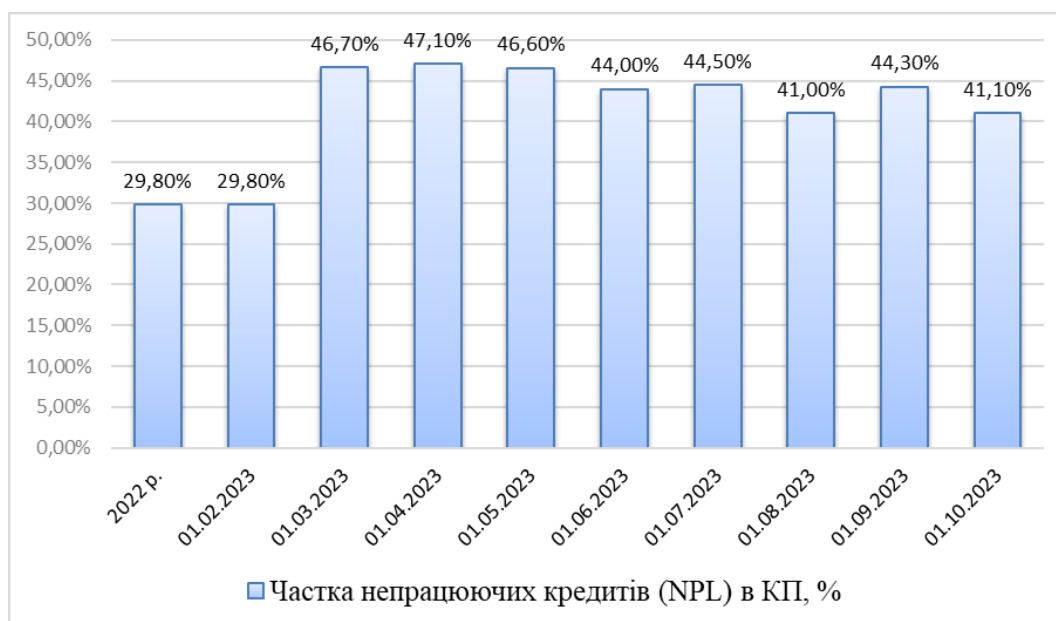

Рисунок 7 – Детальна оцінка динаміки частки непрацюючих кредитів NPL в кредитному портфелі АКБ «Індустріалбанк» за 2023 рік, (%)

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [5]

більш активну роботу щодо врегулювання питань із проблемними непрацюючими кредитами, але все ж таки велика їх частка ще залишилася в кредитних портфелях. Саме війною була зумовлена хвиля дефолтів клієнтів як юридичних так і неплатоспроможність фізичних осіб. За даними НБУ так звані «воєнні» непрацюючі кредити бізнес середовища в 2023 році становили 31% від їх загального обсягу. Однак більшість таких кредитів не мають безпосереднього зв'язку із окупацією чи руйнуваннями, тому вважається що такі позичальники можуть відновити в подальшому обслуговування позик. Отже, серед «воєнних» NPL кредитам боржників, які є постраждалими від різних пошкоджень, руйнувань чи окупації виробничих потужностей становить тільки 33% із загального портфеля. Втрачено зв'язок із боржниками – 1% кредитів та 60% – саме позики тих клієнтів, які мали відповідні фінансові труднощі (не пов'язані із окупацією чи руйнуваннями). А досить значна частина таких клієнтів мали ознаки високого кредитного ризику ще до початку війни [5; 8].

Для мінімізації кредитних ризиків банківським установам, зокрема й для АКБ «Індустріалбанк», також можна запропонувати стати учасником та партнером нового Фонду часткового гарантування кредитів в сільському господарстві. Цей фонд фактично почав свою офіційну діяльність на початку 2024 року. Основна мета його діяльності полягає у забезпеченні підтримки суб'єктів мікро-, малих і середніх суб'єктів підприємництва, які займаються сільськогосподарською діяльністю. Підтримка полягає у частковому гарантуванні (до 50%) виконання зобов'язань таких суб'єктів за їх кредитними договорами у національних банках. Фонд співпрацює із Міністерством аграрної політики та продовольства України, а також підтримується Світовим банком. Ним надаються гарантії учасникам аграрного бізнесу з приводу:

– портфельних гарантій, які банки можуть використовувати як частину основної застави для кредитування клієнта;

– гарантій обсягом до 50 % непогашеної суми основного боргу;

– гарантій за кредитами, що надані банками-партнерами Фонду (які уклали з ним договір про співпрацю та відповідають критеріям прийнятності, затверджені Радою Фонду).

– гарантій терміном дії кредитного договору, але не більш ніж 10 років.

На даний момент партнерами Фонду є три національні банки: АТ «Ощадбанк», АБ «Укргазбанк» та АТ «ПроКредит Банк», а з багатьма іншими банками йдуть перемовини з приводу партнерства. Партнерство з Фондом буде корисним та ефективним в напрямку зменшення NPL та мінімізації кредитних ризиків для всіх банків, а особливо для тих, що спеціалізуються на кредитуванні клієнтів аграрної сфери [9].

Висновки. Отже, в проведеному дослідженні були виявлені проблеми при формуванні кредитних портфелів українських банків саме через початок війни в 2022 році. Тому зараз особлива увага має приділятися банками діагностиці формування кредитного портфеля, виявлення причин значного погіршення якості їх кредитних портфелів, збільшення показника NPL та зростання кредитних ризиків. Саме через війну в банках почало зростати співвідношення проблемних заборгованостей в загальній структурі кредитних портфелів, що в свою чергу призвело до отримання ними збитків як від основної діяльності так і зменшення розмірів їх капіталізації. Тому їм необхідно розробляти та запроваджувати більш ефективні стратегії управління кредитними портфелями, шукати напрямки зменшення непрацюючих кредитів, створювати нові кредитні програми та шукати підтримки у партнерів.

Список використаних джерел:

1. Артем'єва О.О. Банківське кредитування АПК: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 21(1). С. 13–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevcg_2018_21%281%29_4 (дата звернення: 15.02.2024).
2. Степаненко С.В., Римар О.Г., Гулюк О.І. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. № 2 (3). С. 80–88.
3. Мелехтя В.Ю., Зінченко А.В. Роль кредитних операцій у діяльності комерційного банку. *Подільський науковий вісник*. 2020. № 3. С. 16–21.
4. Шалигіна І.В., Луговик Ю.О. Кредитний портфель українських банківських установ в умовах війни. *Modern research in world science. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference*. SPC «Sci-conf.com.ua». Lviv, Ukraine, 2023. P. 1289–1292. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modernresearch-in-world-science-29-31-01-2023-lviv-ukrayina-arhiv> (дата звернення: 02.03.2024).
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua (дата звернення: 10.03.2024).
6. Офіційний сайт АКБ «Індустріалбанк». URL: <https://industrialbank.ua/ua/> (дата звернення: 11.02.2024).
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/> (дата звернення: 27.03.2024).
8. Звіт НБУ про фінансову стабільність. Грудень 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf?v=6#page=25 (дата звернення: 07.04.2024).
9. Офіційний сайт Фонду часткового гарантування кредитів в сільському господарстві. URL: <https://pcgf.com.ua/page/garantiyi> (дата звернення: 01.04.2024).

References:

1. Artemyeva O. O. (2018) Bankivs'ke kredytuvannya APK: suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku [Bank crediting of agricultural industry: current state and prospects for development]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 21(1), pp. 13–18. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_21%281%29_4 (in Ukrainian)
2. Stepanenko S. V., Rymar O. H., Hulyuk O. I. (2021) Metody vdoskonalennya upravlinnya kredytnym portfelem banku v suchasnykh umovakh [Methods of improving the bank's credit portfolio management in modern conditions]. *Scientific specialist publication "Efficient Economy"*, no. 2 (3), pp. 80–88. (in Ukrainian)
3. Melekhtya V. Y., Zinchenko A. V. (2020) Rol' kredytnykh operatsiy u diyal'nosti komertsiynoho banku [The role of credit transactions in the activity of a commercial bank]. *Podil's'kyi naukovyy visnyk*, no. 3, pp. 16–21. (in Ukrainian)
4. Shalyhina I. V., Luhovyk Y. O. (2023) Kredytnyy portfel' ukrayins'kykh bankivs'kykh ustanov v umovakh viyny [Credit portfolio of Ukrainian banking institutions in war conditions]. *Modern research in world science. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference*. SPC "Sci-conf.com.ua". Lviv, Ukraine, pp. 1289–1292. Available at: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modernresearch-in-world-science-29-31-01-2023-lviv-ukrayina-arhiv> (in Ukrainian)
5. Ofitsiyyny sayt Natsional'noho banku Ukrayiny [Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: www.bank.gov.ua (in Ukrainian)
6. Ofitsiyyny sayt AKB "Industrialbank" [Official website of AKB "Industrialbank"]. Available at: <https://industrialbank.ua/ua/> (in Ukrainian)
7. Ofitsiyiniy sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Official website of the Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/> (in Ukrainian)
8. Zvit NBU pro finansovu stabil'nist'. Hruden' 2023 [NBU Report on Financial Stability. December 2023]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf?v=6#page=25 (in Ukrainian)
9. Ofitsiyyny sayt Fondu chastkovoho harantuvannya kredytiv v sil's'komu hospodarstvi [The official website of the Fund for Partial Guarantee of Loans in Agriculture]. Available at: <https://pcgf.com.ua/page/garantiyi> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 09.04.2024